

19616

[4] 9.09

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ
ԱՅՑԻԱԼԻՍ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Ընդունւած Ազգային Խուսակցամոդովին մէջ, գու-
մարւած Շիֆակօ, 1908:

ԹԱՐԻՄ. Ն. ՄԱՆԱՌԻՆԻ

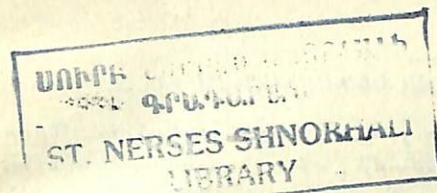
ՍՈՒՐԲ ՆԵՐՍԵՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ST. NERSES SHNORHALI
LIBRARY

1911
ՊՕՍԹԸՆ

Թիւ 19,
Հրատ՝ Հայրենի յի
ը կը հասնի կեալ

329

Մ-67

Մարդկային կեանքը կը կարօտի սնունդի, հազուստի և բնակարանի: Միայն ասոնց ապահովումով է որ ազատութիւն՝ մշակոյթ (culture) և մարդկային բարձր զարգացում կարելի է: Սնունդ, հազուստ և բնակարան արտադրելու համար, հող և մեքենականութիւն հարկաւոր է: Միայն հողը մարդկային պէտքերը չի գոհացներ: Մարդկային աշխատանքը կը հնարէ և կը դործածէ զայն հողին մէջ, հումնիւթերու և սնունդի արտադրութեան համար: Ով որ կը տիրակալէ հողին և մեքենականութեան՝ կը տիրապետէ մարդկային աշխատութեան, և ատոր հետ միասին մարդկային կեանքին և ազատութեանը:

Այսօր մեքենականութիւնը և հողը որ կը գործածւին ճարտարարւեստական նպատակներու համար, արագօրէն նւազող փոքրամասնութեան սեփականութիւնը կը դառնան: Որքան ժամանակ որ մեքենայ մը պարզ է և դիւրութեամբ կը դառնայ մէկ մարդու ձեռքով, իր սեփականատէրը չի կարող տիրապետել ուրիշներու կեանքի աղբիւրներուն: Բայց երբ մեքենան աւելի բարդ և ընդարձակածաւալ հանգամանք մը ստանայ և կը պահանջէ իր անհրաժեշտ գործածումին համար, շատ մը աշխատաւորներու կազմակերպած ձիգը այն ատեն իր ազդեցութիւնը կը հասնի կեանքի

28 JUN 2013

196/6

Լայն շրջանակներուն : Այսպիսի մեքենական կազմի սեփականատէրերը կը դառնան տիրապետող դասակարգը :

ՈՒԺԸ ԿԱՃԻ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Որչափ որ այսպէս մեքենատէրերու թիւը նւազի բաղդատմամբ միւս դասակարգերուն, նոյնչափ անոնց ուժը կաճի ազգին և աշխարհին մէջ : Անոնք յարաճուն կերպով իրենց տիրապետութեան տակ կառնեն աշխատաւոր ժողովուրդի հսկայական մասսաներ, մղելով դանոնք այնպիսի կէտի մը, որ իրենց մկանունքը և միտքը դառնան միայն արտադրական սեփականութիւն : Այսպէս նախկին միլիոնաւոր ինքնաշխատ գործաւորները շաբաթավճարի անօգնական գերինները դարձած են ճարտարարւեստի տէրերուն :

Որքան որ իշխող դասակարգի տնտեսական ուժը կաճի, նոյնքան անիկա նւազ օգտակար կը դառնայ ազգային կեանքին մէջ : Ազգին բոլոր օգտակար գործերը կը ծանրանան այն դասակարգի ուսերուն վրայ, որուն միակ սեփականութիւնը իր ձեռքի և մտային աշխատանքի ուժն է, — շաբաթավճարի գործաւորներ — և կամ այն դասակարգին՝ որ իր աշխատանքի ուժէն դուրս ունի քիչ հող և քանի մը գործածական մեքենաներ — փոքր առեւտրականներ և փոքր հողագործներ : Իշխող փոքրամասնութիւնը տնտեսականօրէն կը դառնայ անօգտակար և մտկարոյծ (parasitic) :

ՊԱՅԲԱՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Մէկ կողմէն խիստ պայքար մը առաջ կը

մղւի շահագործող դասակարգերու միջև, աշխատաւորի արտադրութիւններու բաժանման վրայ, միւս կողմէն շահագործող, սեփականաւոր կ'դասակարգին միջև : Այս պայքարին մէջ՝ շաբաթավճարի գործաւոր դասակարգը չի կարող ունէ օգնութիւն սպասել տիրողներու ձեռքին մէջ գտնուող ներկայ կարգերու ո'ւնէ բարեկարգումէ :

Շաբաթավճարի գործաւորները, ուրեմն տիրող դասակարգի վճռական և անհաշտ հակառակորդները կը ներկայանան : Անոնք ամենէն աւելի կը տառապին դասակարգի իշխանութեան անէծքէն : Այն իրողութիւնը որով կապիտալիստները թոյլատրած են կառավարելու երկրին ճարտարարւեստի բոլոր աղբիւրները և ընկերական գործիքները, իրենց անհատական շահին համար, և կեանքի պէտքական արտադրութիւնը իրենց մրցումի մասնաւոր ձեռնարկը և շահագործութեան առարկան դարձնելու, հիմն է մեր ժամանակի ընկերական բոլոր չարիքներուն :

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆԻՇՆԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հակառակ թրքութներու կազմութեան՝ առեւտրական ընկերակցութեան և միաբանութեան, կապիտալիստները անգոր են կանոնաւորելու արտադրութիւնը՝ ընկերական նպատակներու համար : Ճարտարարւեստները ընդհանրապէս առաջ կը տարւին անծրագիր եղանակով մը : Տենդ ոտ գործունէութեան շրջաններու մէջ գործաւորներու ուժը և առողջութիւնը անգթութեամբ կը գործածուի և հարկադրողական ծուլութեան շրջաններու մէջ ալ գործաւորները յաճախակի կը մատնւին սւաղումի :

(2)

5890-2017

(3)

Արտադրութեան այս սիստէմի վերջակէտե-
րըն են ճարտարարւեստական (industrial) ան-
կումներ և տագնապներ, որոնք կանդամալուծեն
ազգը, ամէն տասնընչինգ կամ քսան տարին ան-
գամ մը:

Կապիտալիստ դասակարգը, իր շահերու
խելագար արշաւին (mad race) մէջ, սահմանաժ-
է շահագործելու աշխատաւորները իրենց համ-
բերատարութեան վերջին սահմանին մէջ և գո-
հելու անոնց ֆիզիքական, բարոյական և մտային
կարողութիւնները՝ իր սեփական անյադ ցանկու-
թեան: Կապիտալիզմը գործաւոր դասակարգի
զանգւածները կը պահէ թշուառութեան, զրկան-
քի, ուժասպառութեան և տգիտութեան մէջ:
Անիկա դաւրս կը քաշէ անոնց կիները իրենց տու-
ներէն դէպի մանարանները և գործարանները: Կը
կորզէ անոնց տղաները դպրոցներէն և խաղաձա-
րերէն (play grounds) և կը փշրէ անոնց պզտիկ
մարմինները և անկազմ միտքերը՝ ցուրտ սալեր-
ներուն մէջ: Անիկա (կապիտալիզմ)ը կը խանգա-
րէ, կը հաշմանդամէ և կը սպաննէ տարեկան
հարիւրաւոր և հազարաւոր գործաւորներ, հան-
քերու երկաթուղիներու վրայ և գործարաննե-
րու մէջ: Անիկա դուրս կը մղէ միլիօնաւոր գոր-
ծաւորներ՝ անգործներու շարքին մէջ, և կը ստի-
պէ անոնցմէ շատերը մուրացկանութեան, թա-
փառաշրջիկութեան և ամէն տեսակի ոճիրներու
և մոլութեան:

ԻՆՉՊԷՍ ԿԱՌԱՎԱՐՈՂ ԴԱՍԱԿԱՐԳԸ ԿԸ ՏԻՐԱՊԵՏԷ

Կապիտալիստները իրենց իշխանութիւնը մըշ-

տական պահելու համար իրենց նմաններուն վրայ
պէտք է վճարեն հանրային ուժերու (public
powers) բոլոր օրկաններուն, հանրային մտքին և
հանրային խղճմտանքին: Անոնք կը տիրապետեն
գլխաւոր կուսակցութիւններուն, և անոնց միջո-
ցով ընտրած հանրային պաշտօնեաններուն: Ա-
նոնք կը նտրեն գործադիր մարմինները և կեղ-
ծանեն արդարութեան դատարանները: Անոնք
մամուլին սեփականատէրն են և գրաքննիչը: Ա-
նոնք կ'իշխեն կրթական հաստատութիւններուն:
Անոնք քաղաքականապէս և մտաւորապէս ազգին
սեփականատէրն են, ճիշտ ինչպէս որ տէրն են
անոր ճարտարարւեստօրէն:

ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԻՏԻ ԱԶՍՏԷ ԲՈԼՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐԸ

Պայքարը՝ շաբաթավճարի գործաւորներու և
կապիտալիստներու միջև կաճի աւելի ուժգնօրէն
քան երբեք և հիմա դարձած է միակ կենսական
խնդիրը Ամերիկեան ժողովուրդի առջև: Շաբա-
թավճարի գործաւոր դասակարգը, հետեւաբար,
ամենէն աւելի շահն ունի կապիտալիստ սիստէմի
ջնջումին մէջ: Բայց գործաւորները, ներկայ սիս-
տէմի ջնջումով պիտի ազատեն ոչ միայն իրենց
դասակարգը, այլ նաև արդի ընկերութեան բո-
լոր դասակարգերը, օրինակ փոքր հողագործը,
որ շաբաթավճարի գործաւորէն աւելի կը շա-
հագործուի մեծ դրամադրսով, թէև անուղղակի
բայց ոչ նւազ ազդու կերպով, փոքր արդիւնա-
բերողները և խանութպանները, որ ինկած են ա-
մէն բան նւաճող կեդրոնացած դրամադրութիւն
դէմ յուսահատ և կորստաբեր պայքարի մը մէջ՝

տնտեսական անկախութեան համար, և նոյնիսկ կապիտալիստը, որ աւելի դերին է իր հարստութեան քան տէրը: Գործաւորը դասակարգի պայքարը, կապիտալիստ դասակարգի դէմ՝ դասակարգային պայքար մըն է և միաժամանակ պայքար մը ջնջելու բոլոր դասակարգերը և բոլոր առանձնաշնորհումները:

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՄՆ Է ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԻՇՆԱՆՈՒԹԵԱՆ

Հողի և արտադրութեան մասնաւոր սեփականութիւնը որ կը գործածուի շահագործութեան համար, այն ժայռն է՝ որուն վրայ կառուցւած է դասակարգային իշխանութիւնը. քաղաքական կառավարութիւնը անոր անհրաժեշտ գործիքն է: Շարժաւճարի գործաւորները շահագործուելէ չեն կրնար ազատիլ, առանց տիրելու քաղաքական իշխանութեան և հաստատելու հաւաքական սեփականութիւնը, ի փոխարէն հողի և արտադրութեան միջոցներու մասնաւոր սեփականութեան, որ կը ծառայէ շահագործութեան համար: Ներկայ կապիտալիստ ընկերութեան մէջ այսպիսի ձեւափոխութեան մը համար հողը կը պատրաստուի արագօրէն: Գործարանական սխտէմը, իր բաղադրեալ մեքենականութիւնով և աշխատանքի մանրակրկիտ բաժանումով, արագօրէն կը ջնջէ, արդիւնաբերութեան մէջ՝ անհատական արտադրութեան բոլոր հետքերը: Ներկայ արտադրութիւնը արդէն խիստ համեմատութեամբ մեծ հաւաքական և ընկերական մեթոտ մըն է: Վերջին տարիներու ծնունդ առած թրջութիւնները և մենավաճառները գլխաւոր ճարտարարեւոյտներու գործը և ղեկավարումը կազ-

մակերպած են ազգային չափաստիճանի մը վրայ, և զանոնք յարմարեցած են հաւաքական գործածութեան և գործողութեան համար:

Ընկերվարական կուսակցութիւնը հիմնապէս տնտեսական և քաղաքական շարժում մըն է: Անիկայ ունի առնչութիւն շունի կրօնական հաւատաւիքի խնդիրներուն հետ:

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ՝ ՀԱՄԵՐԱՇՆՈՒԹԻՒՆՈՎ

Ազատութեան պայքարին մէջ, արդի աշխատաւորներու բոլոր շահերը նոյնանման են: Պայքարը միայն ազգային չէ, այլ և միջազգային: Անիկա կ'ընդգրկէ աշխարհը և վերջնական յաղթանակը առաջ պիտի տարւի աշխարհի միացած գործաւորներով:

Ազգին գործաւորները և միւս դասակարգերու մէջ անոնց դաշնակիցներն ու համակրողները այս նպատակին համար միացնելը Ընկերվարական կուսակցութեան առաքելութիւնն (mission) է: Ազատագրութեան այս կռիւն մէջ Ընկերվարական կուսակցութիւնը չի ջանար կապիտալիստ իշխանութեանը աեղ աշխատաւոր դասակարգի իշխանութիւնը դնել, այլ աշխատաւոր դասակարգի յաղթանակով ազատել ամբողջ մարդկութիւնը դասակարգային իշխանութենէ և իրականացնել մարդու միջազգային եղբայրութիւնը:

II

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՓԼԱՏՅՈՐՄԸ

Ընկերվարական կուսակցութիւնը գումարւած ազգային համաժողովի մէջ, դարձեալ կը

յայտարարէ ինքզինքը իբրեւ աշխատաւորական դասակարգի կուսակցութիւնը և կոչ կընէ պաշտպանութեանը համար՝ Միաց. Նահանգներու բոլոր գործաւորներուն և բոլոր քաղաքացիներուն որոնք կը համակրին աշխատանքի մեծ և արդար դատին:

Մենք այս վայրկեանիս կը գտնւինք ճարտարաւեստի փլուզումներէն մէկին մէջ, որ պարբերաբար կ'անդամալուծէ ազգին կեանքը: Մեր ազգային բարգաւաճման չափազանց դժուարանաւոր շրջանին յաջորդեց ընդհանուր թշուառութիւն մը: Գործարանները, մանարանները և հանքերը փակւած են: Միլիոնաւոր մարդիկ՝ որ պատրաստ, փափաքող և կարող են հայթայթելու ազգին բոլոր պէտքերը և կեանքի բոլոր երանութիւնները՝ մղւած են ծովափէն և չքաւորութեան: Ներկայ ժամանակներուն մէջ թրջատները և մենավաճառները հասած են հսկայական և սպառնացող զարգացումի մը: Անոնց ձեռքին մէջ կը գտնուի ուժը հրամայելու այն բոլոր պայմաններուն որոնցմով մենք թոյլատրւած պիտի ըլլանք ապրելու: Թրջատներն են որ կ'որոշեն գիւնները մեր հացին, մսին, չաքարին, մեր ածուխին, իւղին և զգեստեղէններուն, հում նիւթերուն և մեքենականութեան և կեանքի բոլոր պէտքերուն:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՉՄԸ ՅԱՐՁԱԿՈՂԻ ԴԻՐՔ Կ'ԱՌՆԷ

Գործաւորներու ներկայ վիճակը, պատեհութիւն մը եղած է վերսկսելու համար հալածանքը կազմակերպւած աշխատաւորութեան դէմ: Երկրի ամենաբարձր դատարան-

ները վերջի տարիին մէջ վճիռներ արձակած են իրարու ետեւէ գրկելով գործաւորները այն իրաւունքներէն, որոնք չհաճ էին սերունդներու պայքարով:

Հանքագործներու Արեւմտեան Դաշնակցութիւնը ընջելու փորձը, որ թէեւ պարտեցաւ կազմակերպւած աշխատաւորութեան և ընկերվարական շարժման համերաշխութիւնով, երևան հանեց տիրող դասակարգի կողմէ մղւած այն թագուն և անխիղճ դաւադրութեան գոյութիւնը, որ կը նիւթէր կազմակերպւած աշխատաւորութեան հանդէպ:

Հանքագործներու առաջնորդներուն կեանքը որսալու իրենց բոլոր ջանքերուն մէջ, դաւադիրները բռնաբարեցին նահանգային օրէնքները և Դաշնակցական սահմանադրութիւնը, այնպիսի ձեւով մը որուն նմանը հազիւ թէ գտնուի նայնիսկ չահախոյժ դասակարգէն ամբողջովին տիրապետւած երկրի մը մէջ, ինչպիսին է Միաց. Նահանգները:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԲԱՐԵՆՈՐՈՂՈՒՄԸ ՓՈՒՃ

Միաց. Նահանգներու Քօնկրէսը ցոյց տւած է իր արհամարանքը աշխատաւորութեան շահերուն՝ այնքան բացորոշ և անսխալական կերպով, որքան կառավարական միւս ճիւղերը: Այն օրէնքները, որոնց համար աշխատաւորական կազմակերպութիւնները յաջորդական կերպով դիմումներ ներկայացուցած են՝ չեն անցած: Այն օրէնքները՝ որոնք որոշապէս հաստատւած են գործաւորներու շահերուն համար, խեղաթիւրւած են աշխատաւորութեան դէմ:

Միաց-նահանգներու աշխատաւոր դասակարգը իր իրաւունքներուն համար ո'ւէ՛ դարման չէ կարող սպասել ներկայ տիրապետող դասակարգէն կամ տիրապետող կուսակցութիւններէն։ Ո'րքան ատեն որ փոքր թիւով անհատներ թոյլատրւած են ղեկավարել ազգին հարստութեան աղբիւրները իրենց մասնաւոր շահերուն համար, մրցակցելով իրարու դէմ և շահագործելով ժողովուրդը, ճարտարարեւեստական նւաճումները սահմանւած են ըլլալ ստոյգ անջրպետներ։ Բարենորոգումի ո'չ մէկ շրջաբերութիւն և կամ ուրիշ օրէնսդրական սահմանաւորումներ, որոնք առաջարկւած են կապիտալիստ բարենորոգիչներէ, կարող են արտադրութեան բովանդակ անիշխանութեան այս աղէտաւոր արդիւնքներուն հանդէպ օգուտ հասցնել։

Անհատական մրցակցութիւնը կը ծնի անխուսափելիօրէն զուգադրութիւններ (Combination) և թրջստներ։ Կառավարական կանոնաւորումի կամ հրապարակումի և կամ սեղմիչ օրէնսդրութեան ո'չ մէկ չափ պիտի կեցնէ արդի ճարտարարեւեստական զարգացման բնական ընթացքը։

Քանի մեր դատարանները, օրէնսդրական և դատաստանական պաշտօնատուները կը մնան տիրապետող դասակարգի և անոր գործակալներու ձեռքերուն մէջ, կառավարութիւնը պիտի գործածուի այս դասակարգերու շահերուն ի նըպաստ և հակառակ աշխատաւորներուն։

ՀԻՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆ
ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական կուսակցութիւնները տնտեսա-

կան դասակարգի շահերուն արտայայտութիւնն են։ Հանրապետական, Տէմօգրատ այսպէս կոչւած «Անկախ» կուսակցութիւնները և միւս բոլոր կուսակցութիւնները, բացի ընկերվարական կուսակցութենէն, շահաւորւած, ուղղւած և կառավարւած են տիրող դասակարգի տարբեր համախմբումներու ներկայացուցիչներէն։

Դասակարգի կառավարութեան պահպանումին մէջ, երկու կուսակցութիւններն ալ.՝ Տէմօգրատ և Հանրապետական, հաւասարապէս յանցաւոր եղած են։ Հանրապետական կուսակցութիւնը, ղեկավարած է ազգային կառավարութիւնը և ուղղակի գործօն կերպով պատասխանատու ճանչցւած է այս սխալներուն։ Տէմօգրատ կուսակցութիւնը, իր տկարութեան պատճառով զերծ ըլլալով ուղղակի պատասխանատուութենէ, ինքզինքը ցոյց տւած է հաւասարապէս ծառայող մը կապիտալիստ դասակարգի նպատակներուն երբ և ուր տեղ որ իշխանութեան գլուխը անցած է։ Հարաւի հին գերետէր և գերեվաճառ աղնականութիւնը, որ Տէմօգրատ կուսակցութեան ողնայարն էր, հիմա դարձած է մանուկներու գերեվաճառ (child slave) պլիւտօկրատիա մը (իշխող հարուստ դասակարգ)։ Մեր երկրի խոշոր քաղաքներուն մէջ, Տէմօգրատ կուսակցութիւնը միացած է ստորին դասի ոճրագործ տարրերուն հետ, ինչպէս որ Հանրապետական կուսակցութիւնը միացած է պալատի յափշտակիչ ոճրագործներու հետ, պահպանելու համար տիրապետող դասակարգի շահերը։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԻՒՆ

Ձանաղան «բարենորոգում»ի շարժումները և

կուսակցութիւնները, որոնք ծնունդ առած են վերջին տարիներս, միայն անհեթեթ արտայայտութիւնն են ժողովրդական լայնատարած դժգոհութեան: Անոնք հիմնւած չեն քաղաքակրթութեան պատմական զարգացման և մեր ժամանակի տնտեսական և քաղաքական պահանջներու խելացի հասկացողութեան մը վրայ: Անոնք սահմանւած են կորսւելու, ինչպէս անցեալին մէջ կորսւած են բազմաթիւ միջին դասակարգի բարենորոգման շարժումները:

Իբրև հաշււած միջոցներ, գործաւոր դասակարգը զօրացնելու իր կուլին մէջ այս վերջնական նպատակի իրականացման համար, և աճեցնելու համար անոր դիմադրական ուժը՝ կապիտալիստական ճնշումներու հանդէպ, մենք ինչպէս նաև մեր ընտրւած՝ պաշտօնեաները՝ կը պաշտպանենք և կ'երաշխաւորենք հետևեալ ծրարագիրը:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ

1. Կառավարական անմիջական օգնութիւն անգործ գործաւորներուն, կառուցանելով դըպրոցներ, տնկելով անտառներ երեսի վրայ ձըգլած և խոպան հողերու վրայ, ջրանցքներ շինելով և ամէն տեսակ օգտակար հանրային գործերը տարածելով: այն բոլոր անձերը, որոնք կ'աշխատին այս գործերուն վրայ՝ պիտի գործեն ուղղակի կառավարութեան կողմէ, օրական ութ ժամ աշխատելով և ստանալով միութեան տիրոջ ժամ (Union) շաբաթավճարները: Կառավարութիւնը նաև նահանգներուն և քաղաքապետութիւններուն դրամական փոխառութիւն պիտի ընէ՝ առանց չահի, հանրային շինութիւններու գործա-

ծութեան համար: Պիտի նպաստէ գործաւորական կազմակերպութիւններու, ֆօնտերու՝ իրենց անգործ անդամներուն օգնելու համար և իր իշխանութեան ներած չափով այս կարգի ուրիշ միջոցներ պիտի առնէ նւազեցնելու համար գործաւորներու լայնատարած դժբաղդութիւնը, որուն պատճառը կապիտալիստ դասակարգի վատ կառավարութիւնն է:

2. Հաւաքական սեփականատիրութիւն երկաթուղիներու, հեռագրաթելերու, հեռախօսներու, շոգենաւային գիծերու և ընկերային փոխադրութեան, հաղորդակցութեան ուրիշ բոլոր միջոցներու ինչպէս նաև հողի:

3. Հաւաքական սեփականատիրութիւն այն բոլոր ճարտարարեւտներուն, որոնք կազմակերպւած են աղբային չափի մը վրայ և որոնց մէջ մրցումը իրականապէս դադրած է գոյութիւն ունենալէ:

4. Հանրային կալածներու ընդարձակում, որ իր մէջ կը պարունակէ հանքերը, քարահանքերը, իւղի հորերը, անտառները և ջրային ուժերը:

5. Հողի ստացումը և գործածութիւնը պիտի ըլլայ ստացւածքի միակ տիտղոսը: Գիտական անտառատնկում ատաղձի հողերու վրայ և ճախնուտ վայրերու ցամաքացում: Այն հողերը որոնց վրայ անտառ կը տնկւի կամ կը մշակուի, հանրային կալածքի մէկ մասը կը կազմէ:

6. Բացարձակ ազատութիւն մամուլի, խօսքի և հաւաքումներու:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ

7. Գործաւորներու տնտեսական պայմաննե-

րուն բարեգործմ.

ա) Կարճեցնելով գործի օրը, մեքենականութեան անճեցնող արտադրութեան հետ համեմատաբար:

բ) Ապահովելու ամէն մէկ գործաւորի համար հանգստութեան ժամանակ մը, շաբաթը ոչ նւաղ քան մէկ ու կէս օր:

գ) Ապահովելով աւելի ազդու հսկողութիւն մը գործատեղիներու և գործարաններու մէջ:

դ) Արգիլելով 16 տարեկանէն վար եղող տղաներու աշխատանքը:

ե) Արգիլելով տղայ գործաւորի, թիապարտ գործաւորի և ոչ քննած գործարաններու արտադրութիւններուն միջնահանգային փոխադրութիւնը:

զ) Ձեջնելով պաշտօնական գթութիւնը և անոր տեղ հաստատելով հարկադրական ապահովագրութիւն անգործութեան, հիւանդութեան, դիպածի, վատառողջութեան, ծերութեան և մահուան դէմ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ

8. Ժառանգական տուրքերու ընդարձակում, աստիճանաւորած՝ կտակի գումարին և ազգակցութեան մօտիկութեան համեմատութիւնով:

9. Աստիճանական եկամուտի տուրք:

10. Անարգել և հաւասար քւէտութիւն մարդերուն և կիներուն համար, և մենք կ'ուստենք այս ուղղութեամբ մտնել գործօն պայքարի մը մէջ:

11. Իրաւունք նախաձեռնութեան և ըէֆէ-

րանտումի, համեմատական ներկայացուցչութիւն և յետ կոչելու իրաւունք:

12. Ծերակոյտի ջնջում:

13. Ձեջնումը այն իշխանութեան՝ որ Միաց. Նահանգներու Բարձրագոյն Ատեանը խլած է, վճիռ արձակելու Քօնկրէսէն անցած օրէնսդրութեան սահմանադրականութեան վրայ: Ազգային օրէնքները կը ջնջին կամ կը կրճատւին միայն Քօնկրէսի որոշումով, կամ ամբողջ ժողովուրդի ըէֆէրանտումով:

14. Սահմանադրութիւնը կը բարեփոխուի մեծամասնութեան քւէով:

15. Ընդհանուր կրթութեան և առողջութեան պահպանման համար լայն չափերու որոշում: Կրթութեան Բիւրօն պէտք է վերածել պաշտօնարանի (department) մը: Հանրային առողջութեան պաշտօնարանի մը ստեղծումը:

16. Բաժնէլ Աշխատանքի ներկայ Բիւրօն, վաճառականական և Աշխատանքի Պաշտօնատունէն, և հաստատել Աշխատանքի Պաշտօնատուն:

17. Բոլոր դատաւորները պէտք է ընտրւին ժողովուրդի կողմէ՝ կարճ շրջանի մը համար, և արգելագիր (injunction) հանելու իշխանութիւնը, սանձի անմիջական օրէնսդրութիւնով մը:

Թեթեացումի այս միջոցները որ մենք պիտի խլենք կապիտալիզմէն, գործաւորներուն համար սոսկ նախապատրաստութիւն մըն են կորզելու կառավարական ամբողջ իշխանութիւնները, որպէսզի անով կարող ըլլանք տիրանալու ճարտարարեւստական ամբողջ սիստէմին որով և ըստանան իրենց արդար ժառանգութիւնը:

ՍՈՒՐԲ ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ (15)
ST. NERSES SHNORHALI
LIBRARY

300

Հայաստանի Ազգային գրադարան

NL0434500

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»-Ի Հրատարակութիւնները

- 1.— ԱՆԴՐՈՆԻԿԷ, վէպ յոյն յեղ. կեանքէ, Ս. Դսէնոսի, թարգմ. Ի. Ա. Երան: Գին՝ \$1.00:
- 2, 3, 4 սպառած:
- 5.— ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, Յ. Յ. Զաքմաքճեանի: Գին՝ 25 սէնթ:
- 6.— ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԵՐԳԱՐԱՆ, գին՝ \$2.50, Տաճք կառտանի համար զեղջւած 37.50 զրուշ:
- 7.— ՌՈՒՍ-Ս. ՅԵՂ. ԾՐԱԳԻՐԸ, Թրգմ. Ն. Հան. գոյց: Գին 10 սէնթ, Տաճկ. 2 զրուշ:
- 8.— ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԱՄ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ԽԸՆ-ԴԻՐԸ, Ն. Տ. Ս. Թ.-ի: Գին՝ 25 սէնթ:
- 9.— ՍՕՑԻԱԼԻԶՄԸ ԵՒ ԴՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵ-ՐԸ, Էնրիկօ Ֆէրրիի, թարգմ. Ա. Իսրայէլ-եան: Գին՝ 25 սէնթ:
- 10.— ԻՄ ԵՂԲԱՅԻՐ ԳԻՒՂԱՅԻՒՆ, ԷԼԻԳԷ ՌԵՔԼԻ, թրգմ. Տիկ. Ս. Պաղտասարեան: Գին՝ 5 սէնթ:
- 11.— ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐՊԷՍ ՈՒՂԻՂ ՃԱ-ՆԱՊԱՐՀ, Միքայէլ Նալպանտեանց: Գին՝ 25 սէնթ:
- 12.— ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՍՕՑԻԱԼԿԱՆ ՈՒՍՄՈՒՆՔԸ, Վ. Խորէնի: Գին՝ 5 սէնթ:
- 13.— ԿՐԷՆԳՐՊԻՂ, (Վէպ) Անաթօլ Ֆրանսի, Թրգմ. Տիկ. Ս. Պաղտասարեան. Գին՝ 5 սէնթ:
- 14.— ՉԱՅՐՈՑԹԻ ՕՐԸ, Լէօնիդ Անդրեէվ, Թրգ. Ա. Մ.: Գին 5 սէնթ:
- 15.— ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ԱՔՍՈՐԱՎԱՅՐԻՆ ՄԷՋ, Կ. Բամաճեան: Գին 10 սէնթ:
- 16.— ԵՐԱԶՄ, Յ. Արթուր: Գին՝ 5 սէնթ:
- 17.— ԴԷՊԻ ԵՐԿԻՐ, Է. Ակնուհի: Գին 10 սէնթ:
- 18.— ԱՅԴՊԷՍ ԷՐ, Լէօնիա Անդրեէվ: Թարգ. Ա. Մ.: Գին՝ 10 սէնթ:
- 19.— ՄԻԱՅ. ՆԱՀԱՆԳ. ՍՕՑԻԱԼԻՍՏ ԿՈՒՍԱԿՑ. ԾՐԱԳԻՐԸ: Թրգ. Ն. Մանկուհի: Գին 2 սէնթ: